

УДК 378.147.091.33-027.22:378.22

Белан Т.Г.

**РОЛЬ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ
В ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАГІСТРАНТІВ**

У статті схарактеризовано асистентську педагогічну практику як форму навчально-виховного процесу магістрантів спеціальності "Технологічна освіта". Детально описані основні завдання, які ставляться перед студентами-магістрантами на період проходження педагогічної практики. Виділено чотири змістові модулі асистентської педагогічної практики: навчальна діяльність, методична діяльність, виховна діяльність та науково-дослідна діяльність. У кожному змістовому модулі виокремлено низку завдань, які повинні виконати магістранти під час проходження педагогічної практики.

Ключові слова: педагогічна практика, магістрант, професійна підготовка, навчально-виховний процес.

Постановка проблеми. Професійна підготовка магістрантів спеціальності 8.01010301 "Технологічна освіта" до їх майбутньої викладацької діяльності зумовлює низку завдань, серед яких є організація педагогічної практики. Педагогічна практика є обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми для здобуття освітнього ступеня "магістр" і відіграє важливе значення в системі професійної підготовки. Вона є організаційною частиною навчально-виховного процесу вищого педагогічного навчального закладу, забезпечує поєднання теоретичної підготовки студентів з їхньою практичною діяльністю, а також, це серйозна перевірка готовності майбутнього викладача присвятити своє життя викладацькій діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що проблеми методичної підготовки і професійного становлення майбутніх учителів технологій знайшли своє осмислення в теоретичних дослідженнях В. Гетти, О. Коберника, М. Корця, В. Кузьменка, Є. Кулика, В. Мадзігона, Н. Левченко, В. Сидоренка, О. Торубари, Д. Тхоржевського, А. Цини; проблеми, що стосуються організації та удосконалення педагогічної практики вирішували О. Абдулліна, С. Білоконний, Ю. Дацько, Н. Загрязкіна, С. Кара, В. Ковальчук, М. Козій, Н. Казанішена, Л. Кулікова, Л. Манчуленко, В. Олійник, А. Сбруєва, В. Сластьонін, Т. Стрітьєвич, І. Чорней; проблемі практичної підготовки студентів педагогічного факультету роботи присвятили Н. Дудник, С. Дворецький, Л. Козак, Ю. Красильник, Є. Швець.

Формулювання мети статті. Метою даної статті є дослідження проблеми організації педагогічної практики в системі професійної підготовки студентів освітнього ступеня "магістр".

Виклад основного матеріалу дослідження. Педагог К. Ушинський у своїй статті "Про користь педагогічної літератури" писав: "... порожня, ні на чому не заснована теорія виявляється такою ж нікуди не придатною річчю, як факт або досвід, з якого не можна вивести ніякої думки, якому не передує і за яким не йде ідея. Теорія не може відмовитися від дійсності, факт не може відмовитися від думки..." [5, с. 9].

У своїх роботах К. Ушинський порівнює педагогіку з медициною і говорить про те, що ці науки вивчити неможливо. Вони надають можливість вивчення як теоретичного, так і практичного циклів. Отримані теоретичні знання треба ще зуміти правильно застосувати на практиці. Без практичної підготовки педагогічні заклади – це те саме, що медичні факультети без клініки, але одна педагогічна практика без теорії в педагогіці – це те саме, що знахарство в медицині [5, с. 13].

На думку М. Козія, педагогічна практика – це особливий вид діяльності, що визначений як ефективний компонент професійної, інтелектуальної і життєвої підготовки майбутнього учителя, вихователя. Педагогічна практика для студента – це процес пізнання багатоаспектної, багаторівневої, багатоякісної інтеграційної системи. При цьому практика є системоутворюючим фактором у загальнопрофесійній підготовці педагога-майстра своєї справи [3, с. 5-12].

У вищих педагогічних навчальних закладах України, зокрема в ЧНПУ імені Т.Г. Шевченка в професійній підготовці магістрантів спеціальності "Технологічна освіта" передбачена педагогічна практика, яка називається асистентською. Її студенти-магістранти проходять на кафедрах технологічного факультету протягом двох місяців на першому році навчання у магістратурі.

Педагогічна практика як форма професійного навчання у вищому педагогічному навчальному закладі спрямована на практичне пізнання закономірностей і принципів професійної педагогічної діяльності, на реалізацію їх в ході практичної діяльності зі студентами-бакалаврами, на теоретичне осмислення педагогічних явищ і фактів. У ході педагогічної практики знання з психолого-педагогічних та спеціальних дисциплін направляються в русло практичних дій, на розв'язання конкретних педагогічних задач. Педагогічна практика дає можливість пізнати всесторонньо педагогічний процес, педагогічні явища, форми і методи навчально-виховної роботи зі студентами-бакалаврами. Діяльність студентів-магістрантів під час асистентської практики є аналогом професійної діяльності викладача кафедри, за якою закріплений практикант, організовується в реальних умовах вищого педагогічного навчального закладу. Діяльність студентів-практикантів характеризується тим же різноманіттям, що і діяльність викладача: взаємовідношенням із студентами, викладачами, виконанням функцій викладача.

Педагогічна практика магістрантів – це важлива складова їх професійної підготовки, спрямована на закріплення та реалізацію в умовах вищого навчального закладу набутих предметних, психолого-педагогічних, науково-методичних знань, умінь і навичок, необхідних для майбутньої науково-педагогічної діяльності [4, с. 120].

Розглядаючи педагогічну практику як форму професійного навчання, науковці виокремлюють в її організації триєдину мету: освітню, виховну і розвивальну. Освітня мета сприяє розвитку професійних знань, їх самостійному набуттю, формуванню професійних умінь студентів; розвивальна – сприяє розвитку педагогічного мислення, педагогічного цілепокладання, педагогічної спрямованості; виховна – сприяє формуванню професійно значущих якостей особистості, навичок самоосвіти і самовдосконалення [2, с.12; 1, с. 5-6].

Головна мета асистентської практики – підготувати викладача вищого навчального закладу, здатного здійснювати на сучасному науковому і методичному рівнях навчальну і виховну роботу майбутніх учителів технологій.

Основними завданнями магістрантів під час проходження педагогічної практики є:

1. Закріплення, поглиблення та збагачення знань, умінь і навичок з фахових і психолого-педагогічних дисциплін.
2. Формування і розвиток професійних навичок та вмінь викладача вищого педагогічного навчального закладу в організації і проведенні навчально-виховного процесу студентів.
3. Вивчення методик і технологій проведення лекційних, практичних, лабораторних або семінарських занять.
4. Формування уявлень про сучасні освітні технології у вищому педагогічному навчальному закладі.
5. Підвищення професійної компетентності у відповідності з сучасними вимогами і стандартами.
6. Навчитися здійснювати методичний аналіз навчальних занять.
7. Розвивати вміння самостійності, самоосвіти, самовдосконалення в здійсненні науково-педагогічної діяльності.
8. Формування уявлень про посадові обов'язки і права викладача вищого педагогічного навчального закладу.

В ході педагогічної практики студенти-магістранти повинні отримати знання про основні методи, принципи і форми організації педагогічного процесу у вищому педагогічному навчальному закладі, про вимоги, які ставляться до сучасного викладача вищої школи, про зміст навчальних і робочих програм з дисциплін кафедри тощо. Також під час проходження асистентської практики магістранти повинні оволодіти такими вміннями: розробляти навчальні і робочі програми навчальних дисциплін кафедри; публічно виступати перед студентами та створювати творчу атмосферу в процесі заняття; аналізувати

труднощі, які виникають у педагогічній діяльності і вирішувати їх; самоконтроль і самооцінка процесу і результату педагогічної діяльності тощо.

Зміст завдань для студентів магістратури складається з чотирьох змістових модулів. Перший модуль включає в себе всі завдання з навчальної роботи, до другого модуля входять завдання методичного плану, завдання з виховної роботи входять до третього модуля, а четвертий модуль – це науково-дослідна робота студентів.

До завдань навчальної діяльності студентів-магістрантів входять такі завдання: складання індивідуального плану на час проходження педагогічної практики; відвідування лекційних, практичних, лабораторних або семінарських занять, їх аналіз; підготувати і провести мінімум два лекційні заняття та мінімум чотири практичні заняття.

Звітна документація першого змістового модуля включає: розгорнуті плани-конспекти проведених лекцій, їх самоаналіз; конспекти практичних, семінарських або лабораторних занять; відгук викладачем-методистом про проведені студентом заняття; самоаналіз практичних занять, які були проведені студентом; аналіз занять викладача-методиста, які відвідав студент.

Методична діяльність студентів-магістрантів включає такі завдання: ознайомлення з документацією кафедри, на якій студент проходить педагогічну практику; ознайомлення з навчально-методичною документацією кафедри (навчальні та робочі програми дисциплін); проаналізувати роботу викладачів щодо організації самостійної роботи студентів; вивчити і проаналізувати форми роботи викладачів, щодо контролю знань, вмінь та навичок студентів; допомога в організації методичної роботи кафедри.

Звітна документація другого змістового модуля – це розроблена і оформлена документація навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни (навчальна програма; наочні дидактичні посібники до заняття; завдання для самостійної роботи; індивідуальні завдання; екзаменаційні питання).

Третій модуль – це виховна робота. Вона включає такі завдання для студентів-магістрантів: відвідування кураторських годин; проведення трьох годин куратора; допомога студентам у організації загальноуніверситетських та загальнофакультетських заходів; дослідження соціально-психологічних особливостей студентського колективу, складання психолого-педагогічної характеристики академічної групи.

До звітної документації виховної діяльності студентів-магістрантів входить: конспекти проведених годин куратора із самоаналізом і відгуком викладача-куратора; аналіз годин куратора, проведених куратором; психолого-педагогічна характеристика студентського колективу.

Виконання завдань по збору і систематизації матеріалу, необхідного для написання експериментальної частини магістерської роботи входять до четвертого модуля – науково-дослідна робота.

Підготовка звітної документації здійснюється в ході виконання індивідуального плану магістрів. Захист педагогічної практики проходить у формі виступу на підсумковій конференції в присутності керівника практики, членів комісії та студентів-колег. Під час захисту педагогічної практики магістранти повідомляють про виконані завдання по кожному модулю, представляють пакет звітної документації, перевіреної методистом, відповідають на запитання членів комісії.

Рівень проходження асистентської практики визначається: відношенням студентів до проходження педагогічної практики; якістю виконання завдань усіх змістовних модулів; змістом і якістю оформлення звітної документації; виступом на звітній конференції. Оцінка за педагогічну діяльність магістранта визначається сумою балів, набраних ним за період проходження педагогічної практики. Розподіл балів за видами робіт представлений у таблиці 1.

Таблиця 1

**Розподіл балів
за видами роботи студентів-магістрантів**

<i>Види робіт</i>	<i>Максимальна кількість балів</i>	<i>Оцінює</i>
Відношення до педагогічної практики	5 балів	Методист
Навчальна робота	40 балів	Методист
Методична робота	15 балів	Методист
Виховна робота	20 балів	Методист
Науково-дослідна робота	15 балів	Керівник магістерською роботою
Виступ на звітній конференції	5 балів	Члени комісії
Всього	100 балів	Члени комісії

Висновки. Педагогічна практика в системі професійної підготовки магістра спеціальності 8.01010301 "Технологічна освіта" відіграє важливу роль. У процесі педагогічної практики поглиблюються, закріплюються, удосконалюються теоретичні психолого-педагогічні та фахові знання, формуються педагогічні вміння та навички, а також професійно-особистісні якості майбутніх педагогів, розвивається педагогічне мислення, творча активність і самостійність. Під час педагогічної практики у магістрантів може посилитися бажання працювати у вищому навчальному закладі або, навпаки, можуть виникнути сумніви щодо правильності вибору професії.

Використані джерела

1. Білоконний С.П. Організація керівництва педагогічною практикою – важлива умова формування рефлексивних умінь майбутнього вчителя / С.П. Білоконний // Вісник Черкаського національного університету: зб. наук. статей. – Черкаси. – 2008. – №142. – С.5-8.
2. Кара С.І. Організація керівництва педагогічною практикою – важлива умова формування професійної компетентності студентів / С.І. Кара // Рідна школа. – 2006. – №6. – С. 11-13.
3. Козій М.К. Психолого-педагогічні умови удосконалення педагогічної практики: [методичний посібник] / Микола Кузьмич Козій. – К.: В-во Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова, 2001. – 140 с.
4. Красильник Ю.С. Організаційно-методичні засади педагогічної практики майбутніх магістрів педагогіки вищої школи / Ю.С. Красильник // Вісник Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут". – 2009. – №3. – С. 119-123.
5. Ушинський К.Д. Вибрані педагогічні твори / Костянтин Дмитрович Ушинський // [редактори І.П. Тертичний, Д.Л. Ваккер]. – Київ: Радянська школа, 1949. – 420 с.

Belan T.

**THE ROLE OF PEDAGOGICAL PRACTICE
IN THE PROFESSIONAL TRAINING OF MASTERS**

The article describes the pedagogical teaching practice as a form of educational process of masters of the specialty "Technology Education". It is said that pedagogical practice is an integral part of the educational process of a higher educational institution and ensures the correlation of theoretical and practical sides of professional training of masters.

It is analysed the main tasks that are given masters to solve during the period of the pedagogical practice. It presents four modules of the pedagogical practice: teaching activities, methodological activities, educational activities and research activities.

Each module deals with a number of tasks that must be done by the masters during pedagogical practice. It is also comments on the requirements how to present the reporting documentation after the pedagogical practice. It is describes the criterias of masters' evaluation and the distribution of scores according to masters' activities during the pedagogical practice.

Key words: *pedagogical practice, master, professional training, educational process.*

Стаття надійшла до редакції 15.01.2015